

ander kader ligt dan de gewone bewustzijnsleemten, die object van deze beschrijving zijn.

Nu zal iemand misschien zeggen, dat inderdaad de belevingen belevingen zijn van het „ik“, maar dat wij in dat geval weer te doen hebben met het generale „ik“, hetzelfde dat aanwezig is in de verbinding „ik loop“, „ik heb honger“, enz.

Toch houdt deze opmerking geen steek. Immers ook de orgaangewoorden, die wel beleefd worden als ervaringen van dat „ik“ in den laatste zin (waarin ik zeg: „ik loop“, „ik heb honger“, enz.) zijn niet met „het eigenlijke“ „ik“ identisch, noch is de toestand van dat eigenlijke „ik“ van deze orgaangewoorden afhankelijk.

Immers bij verschillende zekelijke gevallen kan het voorkomen, dat niet alleen uitwendige, maar ook innerlijke anaesthesie (ongevoeligheid) in zeer sterke mate bestaat. En hoewel zoo iemand nu zeggen kan „ik ben ongevoelig“ in den zin van: in mijn kwaliteit van menschelek individu ben ik lijdende aan anaesthesie, toch is zijn ik-bewustzijn zonder eenige verkorting aanwezig. Zijn bewustzijn, dat hij IK is en dat zijn belevingen bij een zeker „ik“ behooren, wordt daardoor niet verkort noch verminderd.

Hebben wij tot zoover dus slechts betoogd, dat de bezwaren tegen het aanvaarden van het spraakgebruik omtrent het bestaan van een „ik“ als object van de beschrijvende psychologie niet gegrond zijn, naast deze negatieve resultaten moeten wij thans zoeken naar de positieve.

De vraag moet nu gedaan worden: geeft de beschrijvende zielekunde ons 'recht, zelfs den plicht, om van een „ik“ in den dieperen zin, van een „ik“ dus als centraal punt van de persoonlijkheid te spreken?

Daarover dan een volgend maal.

J. W.

OPVOEDING EN ONDERWIJS

Eenige ongerustheid.

Er is in de kringen van de voorstanders van ons Christelijk Onderwijs eenige ongerustheid omtrent de mogelijkheid van de stichting van Scholen met den Bijbel op sommige plaatsen. Die ongerustheid is ontstaan, zooals men in de bladen heeft kunnen lezen, door de beslissing, die de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen heeft genomen inzake een aanvraag om schoolstichting te Uddel, gemeente Apeldoorn.

In genoemd plaatsje bestaat reeds sinds 1919 een Vereeniging voor Chr. Onderwijs. Nu was men zoo ver gekomen, dat 73 leerlingen voor de nieuwe stichting school waren aangegeven. Maar voor een gemeente als Apeldoorn (plm. 60.000 inwoners) eischt de wet 80 kinderen, nu door wetswijziging 120 kinderen. De bedoeling van den wetgever is evenwel nooit geweest, voor elke buurtschap in zoo'n gemeente die getallen te handhaven. Daarom bepaalt art. 73, 2e lid van de wet: In bijzondere gevallen kan de Koningin, na advies van den Onderwijsraad, op een daartoe strekkend verzoek van een belanghebbend schoolbestuur voor een gemeente of voor een gedeelte van een gemeente met minder dan 25000 ingezetenen het getal leerlingen voor een school voor gewoon lager onderwijs lager stellen dan 40, doch niet lager dan 25.

Het Schoolbestuur had bedoeld verzoek ingediend. Maar de Minister beschikte daarop afwijzend. Hem was niet gebleken, dat de Chr. School te Uddel noodig kon worden geacht. Hij beriep zich op het gemeentebestuur van Apeldoorn. De bevolking zou met het onderwijs op de Openbare Scholen, waar de kinderen tot dusver gingen, altijd tevreden zijn geweest.

Ongetwijfeld waren de autoriteiten hier verkeerd ingelicht. In Berichten en Mededeelingen van de Vereen. voor Chr. Nat. Schoolonderwijs deelt de heer Kamerling van Apeldoorn mee, dat de Statuten van de eerste Vereeniging aldaar voor Chr. Onderwijs reeds werden goedgekeurd op 31 Juli 1919. Later is er nog een andere Vereeniging opgericht van Hervormde zijde. Deze twee werken nu samen tot de stichting van één Chr. Nat. School. Men zou zoo zeggen, dat was naar het hart van den Minister. En wanneer dan 73 namen op de lijst worden gebracht, kan men toch constateren, dat er behoefte gevoeld wordt aan een School met den Bijbel.

't Is te hopen, dat Z.Exc. nog op zijn beslissing terug kan komen. Pogingen worden daartoe aangewend door de Hoofdc commissie van C. N. S., bij welke Vereeniging het bestuur is aangesloten.

Mogen ze met succes bekroond worden, allereerst voor Uddel, waar men zich door deze beslissing na een arbeid van meer dan 14 jaar zeer voelt teleurgesteld.

Niet minder zou dat in het belang zijn van het geheele Chr. Onderwijs. Wij moeten niet terug tot de dagen van autorisatie, toen de overheid het te

beoordeelen had, of een Bijzondere school noodig was of niet. De wet legt de getallen vast, met de zeer kennelijke bedoeling, om voor op zich zelf staande buurtschappen, al zijn die administratief deel van een groote gemeente, een afzonderlijke maatstaf te doen gelden. Die moet in handen van den Minister veilig wezen.

Daarom hopen we zeer, dat de beslissing nog zal worden herzien en Uddel zijn Christelijke school krijgt. Of moeten we het veiliger achten, dat door de wet in dezen wordt voorzien?

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De taak der Zending in Engelsch-Indië.

I.

In zijn zeer interessant artikel „Birth-pangs of a new era in India“, (Intern. Rev. of Missions, Juli 1933), merkt de Rev. J. F. Edwards op, dat veel van hetgeen hij schrijft bij de publicatie door de leiten wel zal zijn achterhaald; zoo groot is de beweging der gemeederen.

Dit behoort ons echter niet te verhinderen, op zekere gebeurtenissen aldaar de aandacht te vestigen, en in verband hiermee te vragen, wat de taak der zending in Engelsch-Indië is in de tegenwoordige omstandigheden.

Trouwens, Indië blijft onze belangstelling overwaard als één der meest belangrijke zendingsvelden op den akker der wereld. Niet alleen is het dit om de talrijkheid der bevolking, welke het een plaats geeft onder de dichtst bevolkte landen in Azië, maar ook om de belangrijke positie, welke het inneemt in het Oosten; men denke het zich een oogenblik in, dat dit reuzenland met zijn honderden miljoenen menschen onder leiding kwam van het Russisch Bolsjewisme; welk een invloed zou dit uitoefenen op Achter-Indië, China enz.; de gedaante van Azië, en niet alleen van Azië, zou er door veranderd worden; maar ook, mocht het Evangelie er triumfeeren, en Indië een Christelijk land worden, dan zou daarvan de terugslag zeker ook op geheel Azië merkbaar zijn.

Ook om een andere oorzaak nog is deze Engelsche bezitting van groote beteekenis, en wel om het Hindoeïsme, de hoofdgodsdiens van het land. Deze religie, met haar kastenselsel, Karma-leer en subtiel filosofie, vraagt de ernstige studie der geleerden, doch plaatst ook de zending voor bijzondere problemen. Reeds meer dan een eeuw heeft het Christelijke Engeland (om van Duitschland en andere landen niet te spreken) zijn meest bekwaame zendelingen hierheen gezonden; de namen van Carey, Duff, en ook anderen zijn voor immer aan den arbeid aldaar verbonden.

Het is dan ook niet te verwonderen dat The Int. Rev. of Missions schier in elke aflevering één of meerdere artikelen over Indië heeft. En 't spreekt ook vanzelf, dat in het Gedenkschrift, aan Prof. Julius Richter op zijn 70en jaardag aangeboden, ook een hoofdstuk aan Indië gewijd is. Schrijver hiervan is Prof. Ihmels¹⁾, die Indië door aanschouwing kent; en ons dunkt, dat Prof. Richter vooral dit artikel met belangstelling zal hebben gelezen, daar hij zelf in zijn zesdeelige geschiedbeschrijving der Zending een dik deel over de Zending in dit land gaf, welk deel wij wellicht het meest geslaagde van alle deelen mogen noemen.

Ook in zijn Evangelische Missionskunde, deel II, gaf hij een schitterende uiteenzetting van het Hindoeïsme, op een dusdanige wijze, dat de lezer tot de gedachte zou kunnen komen, dat de vragen inzake de zending onder de Hindoes zijn opgelost tot aller bevrediging.

Inderdaad gold dat ook tot de tijd, dat Prof. Richter zijn Evangelische Missionskunde schreef; maar sinds 1927 is er veel veranderd; de schrijver van genoemd artikel wijst o.a. op Stanley Jones, Otto, Heiler e.a., welke namen ook onder ons niet onbekend zijn, en die het Hindoeïsme ernstig hebben bestudeerd. Echter, de resultaten stemmen niet overeen; de geleerden verschillen ook hier van meening; wat in 1927 nog vast scheen te staan, is nu weer wankel geworden. En daarom meende Prof. Ihmels goed te doen in het Gedenkschrift voor Prof. Richter een artikel te geven onder den titel: „Unsere Botschaft im heutigen Indien“. Om de belangstelling willen wij in eenige artikelen iets van Prof. Ihmels artikel zeggen.

Het eerste wat dan ter sprake komt is wat Prof. Ihmels noemt de „neue Lage im Indien“. De toestanden zijn er grondig veranderd, zoodat zelfs op de Conferentie van Jeruzalem in 1928 moest worden verklaard: „De Zending kan niet meer op dezelfde wijze als vroeger de hoogere religie's tegentreden“.

Hoe is nu de stand der Zending? Welke vruchten heeft zij reeds mogen oogsten? Op welke resultaten mag zij terugzien?

Wanneer men tellen gaat en dus cijfers gaat gebruiken, schijnen de vruchten weinig te zijn. Im-

¹⁾ Waar in dit artikel van Prof. Ihmels wordt gesproken, leze men: Zendings-inspecteur!

J. D. W.

mers, slechts 1½ pCt. van de bevolking van honderden miljoenen heeft zich bij de Christelijke kerk gevoegd. Is het niet teleurstellend?

Toch niet, want dit cijfer zegt niet alles; de kennis van den naam van Christus, en van den inhoud van het Evangelie, blijft niet tot die 1½ pCt beperkt! En alzoo is er in zeer wijden kring een strijd om de waarheid Gods met de leugen van het heidendom.

Prof. Ihmels wijst er allereerst op, dat velen uit de meer beschaafde kringen de Christelijke scholen, die van de Zending uitgaan, hebben bezocht, en talloze Engelsche werken met Christelijken inhoud hebben gelezen en bestudeerd. Al deze Christenden zijn dus in nauwe aanraking met het Christendom gekomen, en weten waarom het bij de Christenen gaat.

Voorts zijn niet weinigen uit de hoogere kringen in Engeland en Amerika geweest, om verschillende redenen; en daar hebben zij van nabij de Christelijke kerk leeren kennen, zoodat zij min of meer gedwongen werden hun houding tegenover het Christendom te bepalen.

Ook wordt met name het Nieuwe Testament reeds meer dan 20 jaren ijverig in Indië gelezen, ook door Hindoes, en de belangstelling is zelfs toegenomen. Dat hier het voorbeeld van Gandhi grooten invloed heeft gehad, is buiten kijf; in zijn gesprekken en geschriften beroept hij zich herhaaldelijk op teksten uit het Nieuwe Testament, en zijn leer der geweldloosheid verdedigt hij met de Bergrede.

Ook moet worden gelet op de algemeene beroering, waarin het land is gekomen door de revolutionaire woelingen, welke twijfel in het hart der heidenen hebben gebracht en velen hebben doen zoeken naar hoogere dingen dan het Hindoeïsme kan geven. Dat bij de Zending alzoo het getal van belangstellende hoorders toenam, ligt voor de hand.

Als wij dat alles in het oog houden, verstaan wij, dat de bekende Stanley Jones zijn voordrachten kon houden, en zijn boeken kon schrijven: The Christ of the Indian Road, Christ at the Round Table enz. Het waren succes-reizen, die hij ondernam. Allerwege stroomden de vergaderzalen vol, waar hij optrad: de belangstelling was allereenorm, bij de Hindoes, de Mohammedanen, de Sikhs en de Parsieten. Niet alleen het eenvoudige volk was onder zijn gehoor; kooplieden, studenten, professoren, ministers, zij allen gingen Stanley Jones hooren.

Die deze dingen zagen kwamen onder den indruk dat de dag daar was, dat Indië den Christus zou aanvaarden; ook is deze indruk bij vele lezers van Jones' boeken gewekt.

Doch men houde in het oog, dat de belangstelling voor deze voordrachten over het Evangelie van Christus toch voornamelijk werd gevonden in de kringen dergenen, die veelszins de Engelsche beschaving hadden aangenomen. Nu is dit wel van belang; want uit deze kringen komen zij voort, die straks de leiders van het volk zullen zijn: toch mag dit feit niet worden verwaarloosd bij het overwegen van de vragen hoe het volk van Indië tegenover de Zending staat. En voorts moet worden bedacht, dat deze belangstelling niet hetzelfde is als heilbegeerte, als honger en dorst naar de gerechtigheid, als verlangend uitzien naar Christus als den Zaligmaker!

J. D. W.

PERSSCHOUW

Geen „stemming“akwestie, geen persoonlijke zaak.

De W. H. Gispen Sr schrijft in „Schev. Kh.“ het volgende:

Der Hooggeleerden polemiek.

Het weekblad „De Reformatie“ biedt weer eens het voor velen prikkelende schouwspel van een polemiek van Hooggeleerden.

Een der Hooggeleerden, professor in de Dogmatiek aan de Vrije Universiteit, heeft in een studenten-almanak geschreven van epigonen, die zich kanten tegen de leer der pluriformiteit der kerk.

En de Hooggeleerde in de Dogmatiek te Kampen heeft op de uitdrukking in den studenten-almanak vuur gevat.

Is Epigoon — niet een minachtende aanwijzing van menschen, die, hoe begaafd ook, geen genieën zijn, en niet de wetenschap in nieuwe banen kan leiden?

Zijn naam was niet genoemd. Maar hij gevoelde: ik ben bedoeld.

En nu is er de polemiek.

De polemiek der hooggeleerden.

Een polemiek in dezen geest: „Maar ik geef — als Prof. Hepp eenmaal zijn woorden zoo kiest — met genoegen antwoord. Hij zal daarop wel gerekend hebben: we kennen elkaar“.

Zoo is er dan een polemiek der Hooggeleerden.

En dat over de vraag of men een epigoon is als men de pluriformiteit der kerk niet aanvaardt.

Ja hooggeleerden, zou een eenvoudig mensch, al is hij kerkbode-redacteur, zeggen: is dat de kwestie in dezen tijd, in den storm, die er over de wereld gaat? Is dat nu waarover hooggeleerden voor een publiek, dat toch wel iets gevoelt van den geestelijken

nood van 't
Een goe
tot zeer rij
En God
nieën en
Geloof
polemiëk.

De Gispen

die hij betre
wil, heb ik
gevonden, in
uit het verbe
zegd had. Dan
tie voor het
mij aanvaar
een jaar ge
woordde op
bewijs, dat
dat dus niem
te zoeken.

Moet ik nu
erom te doe
voor mijn pe
inneren, dat
onbillijk zou
epigoon te m
jectief te ont
ificeeren; de
anderen mij
ultilating die
Hepp zich bi
weer zonder
dacht aan ne

Neen, De

DIE is ep

WAAROM ik

me geeft: een

dus niet

wil niet lijde

inzake de plu

de hand wijst

wordende me

die MEENIN

kreeg ik lan

doof voor wi

nu komt da

bij zijn optr

die men den

tatie geven,

onthoudt. Pri

promotie va

Kan De Gisp

kerk meen e

op stel, te

van ons v

En dat het

te dulden, d

want Prof. H

Hepp secuur

ven tegen el

dan ik const

iets, dat ik

dus minder

voeren)?

De Gispen

voor een eig

van een ern

ik mijnerzij

dacht van me

zijn ze leden

School, of e

bodeschrijver

heusch niet

Ik zeg dit

dan houd ik

gedaan, niet

V.U.“ en de

reeds: het

dam; een h

studenten-ali

meening ool

niet in qual

het met mij

met mij van

een artikel

Maar goed

nu moest H

mijn meenin

Prof. Hepp.

Want stral

Hepp in co

studie. Wat

naar breed-a

derlijk gezic

ik er zoo m

ook weer na

ter. Maar al

leventje te

kerken, ook

voor wat

een buitenst

olking van hon-
de Christelijke
ellend?
et alles; de ken-
en van den in-
tot die 1½ pCt
ijden kring een
leugen van het

op, dat velen
de Christelijke
aan, hebben be-
en met Christe-
bestudeerd. Al
aanraking met
en waarom het

hogere kringen
en verschillende
tabij de Christe-
zij min of meer
tegenover het

uwe Testament
en Indi gelezen,
stelling is zelfs
eld van Gandhi
iten kijf; in zijn
of hij zich her-
uwe Testament,
erdedigt hij met

lgemeene beroc-
door de revolu-
in het hart der
en hebben doen
het Hindoeïsme
alzo het gelal-
nam, ligt voor

ouden, verstaan
zijn voordrach-
kon schrijven-
Christ at the
es-reizen, die hij
te vergaderzalen
elling was aller-
Mohammedanen,
een het eenvoud-
kooplieden, stu-
tij allen gingen

onder den in-
li den Christus
ik bij vele lezers

de belangstel-
het Evangelie
werd gevonden
ns de Engelsche
lu is dit wel van
omen zij voort,
zullen zijn: toch
arloosd bij het
volk van Indië
poorts moet wor-
niet hetzelfde
dorst naar de
ien naar Chris-

J. D. W.

DUWIT

ng"skwestie, geen
ank.

hev. Kb." het vol-
smiek.

edt weer eens het
van een polemiek

in de Dogmatiek
en studenten-
en, die zich kanten
r kerk.

ik te Kampen heeft
tenalmanak voor

de aanwijzing van
in genleën zijn, en
anen kan leiden?

aar ik geef — als
zoo kleet — met
wel gerekend heb-

Hooggeleerden.
een epigoon is
ik niet aanvaardt
oudig mensch, al
is dat de kwestie
er over de wereld
leerden voor een
in den geestelijken

nood van theden, met elkander moeten rede-twisten?
Een goede epigoon is nog zoo kwaad niet en kan
tot zeer rijken zegen zijn.

En God geeft de mannen op den rechten tijd — ge-
neleën en epigonen.

Geloof dat — en staakt zulk een Hooggeleerden
polemiëk.

Ds Gispén klaagt hier over het feit van deze polemiek,
die hij betreurt. Dat doe ik ook. Dat ik geen polemiek
wil, heb ik al herinnerd; en ik zou het beter hebben
gevonden, indien Ds Gispén, die nu één zinnetje-paar
uit het verband ruikt, als hij mij citeert, dat erbij ge-
zegd had. Dan was de schijn van een persoonlijke kwe-
stie voor het besef van zijn lezers vermeden. Ik voor
mij aanvaard deze probleemstelling niet. Het is juist
een jaar geleden, dat Prof. Hepp mij schriftelijk ant-
woordde op de toezending van mijn dissertatie; een
bewijs, dat ik ze hem zond, en dat hij ze ontving, en
dat dus niemand zoo maar een persoonlijke zaak heeft
te zoeken.

Moet ik nu nog eens weer zeggen, dat het mij niet
erom te doen is, een praedicaat, dat onaangenaam is,
voor mijn persoon te ontgaan? Moet ik nog eens her-
inneren, dat Prof. Hepp zelf geschreven heeft, dat het
onbillijk zou zijn, iemand, om één epigonistisch trekje
epigoon te noemen? Het gaat er mij niet om, een ad-
jectief te ontleden, zoover het mijn persoon zou qua-
lificeeren; daarom heb ik ook maar, precies als vele
anderen, mijn schouders opgehaald over een vreemde
uitlating die, tegen alle breed-academische zede in, Prof.
Hepp zich bij een openbare promotie veroorloofde; al-
weer zonder naam te noemen, natuurlijk. Maar ieder
dacht aan namen.

Neen, Ds Gispén, het gaat om de BEWERING.

DIE is epigonistisch genoemd; en ik heb al gezegd,
WAAROM ik dat gevaarlijk noemde. De troost, dien U
me geeft: een goeie epigoon is zoo kwaad nog niet, past
dus niet op den toestand van het debat. Ik
wil niet lijdelijk toezien, als men mijn stellingen
inzake de pluriformiteit met een dergelijk praedicaat van
de hand wijst. Ik heb vele jaren op dit punt een al vaster
wordende meening verdedigd; en ik heb al gezegd: voor
die MEENING wil ik nu strijden. Voor die meening
kreeg ik langzamerhand gehoor, ook bij wie er eerst
doof voor waren; er kwamen al meer luisteraars. En
nu komt daar een oudere collega, die een jongeren
bij zijn optreden „begroet” op de gevaarlijkste wijze,
die men denken kan: een schijnbaar hechte argumen-
tatie geven, en dan voorts een adjectief bezigen, dat ieder
onthoudt. Precies, zoo als die treffende woorden, bij die
promotie van daareven, zoo best onthouden worden.
Kan Ds Gispén nu niet begrijpen, dat, als ik inzake de
kerk meen een dwaling te moeten bestrijden, er prijs
op stel, tegenover de aanstaande leiders
van ons volk die meening te handhaven?
En dat het mij daarom noodzakelijk dunkt, om of
te dulden, dat men zegt: die meening heeft afgedaan,
want Prof. Hepp heeft ze uit Calvijn weerlegd, of Prof.
Hepp secuur na te rekenen (waarbij ik onder het schrij-
ven tegen eigen verwachting in meer fouten ontdekte
dan ik constateerde, toen mijn eerste artikel verscheen,
iets, dat ik even accentueer, omdat ik bij het begin
dus minder polemiek verwachtte, dan ik thans wel moet
voeren)?

Ds Gispén moet daar niet van maken een vechterijfje
voor een eigen goed naam pje, maar een volhouden
van een ernstig bedoelde stelling, nu iemand, dien
ik mijnerzijds niet wensch te negeren, tracht, de aan-
dacht van menschen, wier attentie ik op prijs stel (straks
zijn ze leden van een synode, of curator van de Theol.
School, of catecheten en catechismusprekers en kerk-
bodeschrijvers), te behouden. Kan Ds Gispén dat nu
heusch niet begrijpen?

Ik zeg dit nu nog eens voor de duidelijkheid, maar
dan houd ik er ook over op. Ds Gispén had m.i. beter
gedaan, niet te spreken van den „dogmaticus van de
V.U.” en den dogmaticus van Kampen; want ik zei
reeds: het gaat niet om Kampen—Amster-
dam; een hoogleeraar der V.U. zelf komt in Prof. Hepps
studenten-almanak-artikel naar de logica der publieke
meening ook in geding, en bovendien: we schrijven
niet in qualiteit. Ik geloof niet, dat ieder der professoren
het met mij eens is; maar ik acht onder wie van hen
met mij van meening verschilt, er niet één in staat,
een artikel te schrijven als Prof. Hepp deed.

Maar goed: nu eenmaal Ds Gispén de qualiteit noemt,
nu moest HJ nog meer kunnen begrijpen, dat ik tracht,
mijn meening te toetsen, in confrontatie van die van
Prof. Hepp. Zoo dat ieder controleeren kan.

Want straks zullen leerlingen o.m. van mij met Prof.
Hepp in contact komen kunnen. B.v. door promotie-
studie. Wat er dan tusschen hen geschiedt, en of dat
naar breed-academisch, om maar niet te zeggen, broe-
derlijk gezichtspunt zal gaan, weet ik niet; alleen heb
ik er zoo mijn gedachten over, als ik dergelijke, toch
ook weer naieve, almanakstukken lees en zoo eens luis-
ter. Maar als ik in Kampen werk, niet om een prettig
leventje te hebben, maar om, naar de opdracht van de
kerken, ook van Scheveningen, plaats te winnen
voor wat ik houd voor waarheid, dan moet
een buitenstaander niet zeggen: laat nu maar rustig

een van uw grondgedachten weg-qualificeeren. Want
nu ik tenminste iets heb, dat ik officieel controleeren
kan, wil ik „met genoegen” (welk woord men nu niet
wéér misduiden moet) controleeren. Niet alles kan ik
controleeren, al moet Ds Gispén rekenen met de moge-
lijkheid, dat ik misschien meer weet, dan ik zeggen kan;
en dat dat verzwegen wel eens te meer reden kon
zijn, om Prof. Hepp precies op bedenkingen te ant-
woorden, nu hij daartoe, althans dezen keer, mogelij-
heid biedt. Eer Calvijn-misvattingen, als ik thans aan-
wees, straks in een dissertatie van een zijner studenten
komen zouden — Prof. Hepp zal natuurlijk zijn eigen wer-
ken gaarne door den candidaat vermeld en geciteerd
zien — wil ik zulk een eventueelen promovendus der
Vrije, die bovendien leerling van mijzelf zou kunnen
zijn, en de Vrije Universiteit zelf, en de kerken, en de
waarheid een dienst doen, door te zeggen: laat zulke
Calvijn-interpretatie niet verder doordringen, want die
is ondeugdelijk, en zou moeten worden bestreden
door een promotor aan de Vrije Universiteit.

Ik wijs dus Ds Gispén klacht af, wjl ze over een
fictief handhaven van een persoonlijk qualiteitsker-
ninkje gaat. En als hij vrede wil, en bang is voor het
in-het-leven-roepen van tegenstellingen, die ook ik
niet graag zou zien, dan moet hij:

a. niet over twee menschen schrijven in het openbaar,
doch over, of aan, den éénen, die begonnen is in het
openbaar op een semi-wetenschappelijk forum (alma-
nak), want de ander had Ds Gispén pas eraan her-
innerd, dat hij tegenover een leerling van Prof. Hepp
publieken strijd verneemt (een dienstdoend predikant);

b. de tegenstelling niet doen zien als die van de twee
dogmatici, doch als een handhaving van een mee-
ning, mijnerzijds, die ik reeds lang verdedigde, vóór
ik dogmaticus was; die men van mij wist, toen men
mij benoemde (ik heb niets achtergehouden vóór 1933,
geloof ik); die ik niet prijsgeven kan, zonder laf te zijn
tegenover de m.i. ernstige zaak.

En dan moet men voorts bedenken, dat het geen
zaak van twee onderwijs-inrichtingen
is, doch een meening, die over en weer tegenstan-
ders of voorstanders hebben kan; en die dus verdwijnen
moet, of veld winnen.

Er zullen meer van die punten voor den dag komen.

De kwestie van „Paulus-over-het-enten”.

Van één onzer lezers ontving ik volgenden brief:

Hooggeachte Prof. Schilder!

Over wat u in het laatste nummer van „De Refor-
matie” onder „Paulus, zich vergissende volgens Prof.
Cramer” in de rubriek „Persschouw” plaatst en
schrijft, het volgende:

Uw laatste opmerking over b.g.n. onderwerp is: „En
wat dat „enten” betreft: ik moet den kweker nog ont-
moeten, die Rom. 9—11 opzij praten kan”. Nu begrijp
ik heel goed, dat u met deze opmerking onmogelijk
bedoeld kunt hebben, deze moeilijkheid, die werkelijk
bestaat, op te lossen. Wat u er wel mee wilt zeggen,
is me echter niet heeltemaal duidelijk.

Van een zich vergissenden Paulus, hierin zijn wij
t volmaakt eens, is natuurlijk geen sprake. Wel van
een zich vergissenden Prof. Cramer, die blijkens het
door u geciteerde, dezelfde meening is toegedaan als
zijn collega, Prof. van Veldhuizen, die in zijn „Paulus
en zijn Brief aan de Romeinen” zegt — op blz. 124 —:
„Zijn (Paulus) beelden uit het volle stadsleven zijn
veel gelukkiger dan die van het platteland”. Voorts
spreekt hij van „een vergelijking, die meer dan ge-
woonlijk mank gaat...”

Ook ik heb nooit een kweker ontmoet, die Rom.
9—11 opzij zou kunnen praten. Dat is voor hem
even onmogelijk als voor een niet-kweker. Hoewel
hij toch geen wilde loot zal enten op een tammen
stam; maar omgekeerd den wilden boom, door de
tamme loot veredelen.

De Korte Verklaring van den Romeiner-brief door
Prof. van Leeuwen en Dr. Jacobs geeft van deze moe-
lijkheid een andere, m.i. volkomen bevredigende ver-
klaring. Zij toch past toe den eersten regel, die bij
de exegese gelden moet. Schrift met Schrift verklaren.
Op blz. 221 van dit deeltje toch lezen we: „Men heeft
natuurlijk dikwijls opgemerkt, dat Paulus hier een
zeer ongebruikelijk iets noemt: het inenten van wil-
de takken op een edelen stam; de enting heeft immers
juist plaats van een edele loot in een wilden
stam”. Men verwijt „Paulus het gebruik van een ver-
keerd beeld uit onkunde...; Paulus zou meer een
„stadsmensch” zijn, terwijl Jezus iemand van het
land was. Zou Paulus zich echter inderdaad ver-
gist hebben en uit onkunde een onjuist beeld ge-
bruikt hebben? Wat hij, vs 24, tot de heidenen
zegt, n.l. dat zij „tegen nature” in den edelen olij-
boom zijn ingeënt, wijst o.l. op het tegendeel”.

Tot zoover de lezer. Ik zou er nader op in kunnen
gaan (voornamelijk, omdat er meer „moeilijkheden” zijn,
dan deze brief laat uitkomen), maar ik acht het niet
noodig; immers, in het „Geref. Theol. Tijdschrift” komt,
naar ik vernam, een artikel over deze aangelegenheid;
ik hoop dan t.z.t. daar wel een en ander uit te citeeren
in deze rubriek.

Profeteeren van de orgelbank.

De lezers herinneren zich, dat ik den heer Zwart
citeerde, en, al was het dan (om niet onbescheiden
te zijn) indirect, hem uitnodigde, op één punt nog
nader zijn bedoeling kenbaar te willen maken. De heer
Zwart was zoo vriendelijk, het volgende ter opname mij
te zenden:

Zeer geachte Professor,

U vraagt: „welke taal verstaat „men”?”

Ik zou zoo zeggen: „Men”, d.i. ons Protestantsch
kerkvolk, verstaat geen andere taal dan die van het
gewijde volkslied: de Psalm, het Evangelisch Ge-
zang, het Geestelijk Lied.

In Gereformeerde Kerken: a. de Psalmen; b. de
Eenige Gezangen daarachter, en — als het binnenkort
zoo ver is — de uithreiding hier laatste;

in Hervormde: behalve de hierboven bij a en b
genoemde, nog de Evang. Gezangen — en Vervolg-
bundel;

en daar waar ik ben, in de Herst. Ev. Luth. Kerk:
„Christelijke Liederen”, 500 in getal — tachtig Psalmen
ongeveer en voor de rest Evang. Gezangen.

Voor al de „mens” der Kerken is dat de taal, waar-
in van de zijde van het orgel „geprofeteerd” kan
worden.

Wie — zooals U mededeelde — tijdens den kerk-
dienst grijpt naar „Er weidet seine Herde”, laat een
onzeker geluid hooren.

En of er al procentsgewijs, hier meer en daar wat
minder, heel- en half-verstaanders van dit Kunst-
gezag zijn, maakt niets uit — de gemeente-in-haar-
geheel, „MEN”, hoort er geen „Profetie” in.

Wie in Gereformeerde en Hervormde Kerken, na
een preek over den Goeden Herder, verstaan wil wor-
den, neme niet Händels Messias-Aria maar: „De God
des Heils wil mij ten Herder wezen” uit Ps. 23, of
„de Heer is mijn Herder” uit den Vervolgbundel. Zoo
ook in Luthersche Gemeenten: den eigen zang der
Kerk „k Weet dat de Heer mijn Herder is”.

Mag ik besluiten met wat in 1597 door de Witten-
berger Theologische Fakulteit als criterium gesteld
werd voor Orgelspel bij den Eeredienst, ten opzichte
van het „verstaan” der Gemeente?:

„Es ist die instrumentalls musica für sich eine
solche Gabe Gottes, dass sie die Gemüther der Men-
schen zu bewegen kräftig, wennleich mit mensch-
lichen Stimmen darunter nicht gesungen wird. Wenn
man nur das Genus weisz, so ist es genug und wird
damit recht in Wind hinein georgelt. Das Genus aber
ist, dass man weisz, es wären geistliche Lieder, die
zu Gottes Lob gemacht sind, darauf geschlagen.
Wer das weisz, der ärgert sich nicht an den orgeln.”

„Das Genus”, dat de Gemeente weet en verstaat, haar
Kerklied, dat is het, waarin het Orgel zich moet laten
hooren met Meesterschap over vorm en inhoud.

Ook om de Orgelkunst-zelf, wil zij niet tot gezei-
len werk vervallen, zooals daar in Duitschland.

Tot zoover de heer Zwart. Natuurlijk geef ik zijn ge-
waardeerde opmerkingen door, zonder er verder iets
aan toe te voegen, want als ik nog verder op de zaak
inging, zou ik den heer Zwart weer moeten vragen,
te antwoorden, en dan werd ik onbescheiden. Ik geloof,
dat over de grondgedachte, die de heer Zwart gaf, moet
worden nagedacht. M.i. dient daarbij ook de vraag ge-
steld te worden, in hoeverre sommige klassieke stukken
niet in zichzelf die uitbeeldingskracht hebben, waar-
door ze zelf ook op het eerste hooren aan de meesten
iets zeggen kunnen, indien n.l. de menschen door een
goede preek (indien deze begonnen is met profeteeren,
hetwelk zoo zijn moge...) zijn ingeleid, bij voorbaat,
op wat het orgel ten gehoor brengt, gesteld dan voorts,
dat de gemeente erop rekenen kan, dat inderdaad het
orgel iets zal geven, dat bij de preek aansluiting geeft.
Ik zie in dat laatste een moeilijkheid in landen, als
het onze, waar men geen gebonden tekstkeuze heeft,
en dus vrijwel niemand, ook al heeft hij het befaamde
„briefje”, van te voren weten kan, wat er gesproken
worden zal.

Want — misschien ben ik een erg zondaar, en val
ik buiten de consequenties, die ik bij voorbaat toch wil
aanvaarden uit de gezonde ontwikkeling der gedachte
van de gemeenschap der heiligen in de kerk — want:
ik vond het toch wel fijn: dat orgel, en die Herr Pro-
fessor der Kirchenmusik, en dan na die preek over
den Goeden Herder: er weidet seine Herde. En ik ben
bereid, dat allemaal weg te doen, en zoo heel veel moois
erbij, tot het slotkoor van de Matthäuspasion toe, na
een preek van Goeden Vrijdag, wanneer ik overtuigd
zal zijn, dat „men” daar geen vat aan heeft, wanneer
het goed gespeeld wordt, en wanneer men gewoon zou
zijn, een brug gelegd te weten, en te mogen aannemen,
tusschen profeteerenden kansel en „profeteerende” orgel-
bank. Want tenslotte doet Ps. 23, of „De Heer is mijn
Herder” het ook weer niet door hetgeen des orgels is,
doch door de woorden, die de huistoe-keerende schare
erbij denkt. M.i. profeteert dan niet de orgelbank als
ORGEL-bank, maar als kerk-meubel, waarop naast den
organist ook nog een dichter of rijmer zit, die profitee-
ren kan van de omstandigheid, dat de lagere school
zoo vriendelijk was, zijn lied aan veel kinderen te leeren.
Maar als er nu eens geen woorden zijn?

Ik ben het met de hoofdgedachte van den heer Zwart
volkomen eens, nog eens, maar zit nog zoo wat in de
maag met de kwestie, in hoeverre goede, klassieke mu-
ziek kracht-van-„zegging” heeft, en hoever haar ver-
staanbaarheid reikt.

Ik bestrijd natuurlijk den heer Zwart niet, maar noem
slechts een enkele losse kwestie, opdat men verder over
de zaak zelfstandig nadenke. Den heer Zwart overigens
mijn besten dank.

K. S.